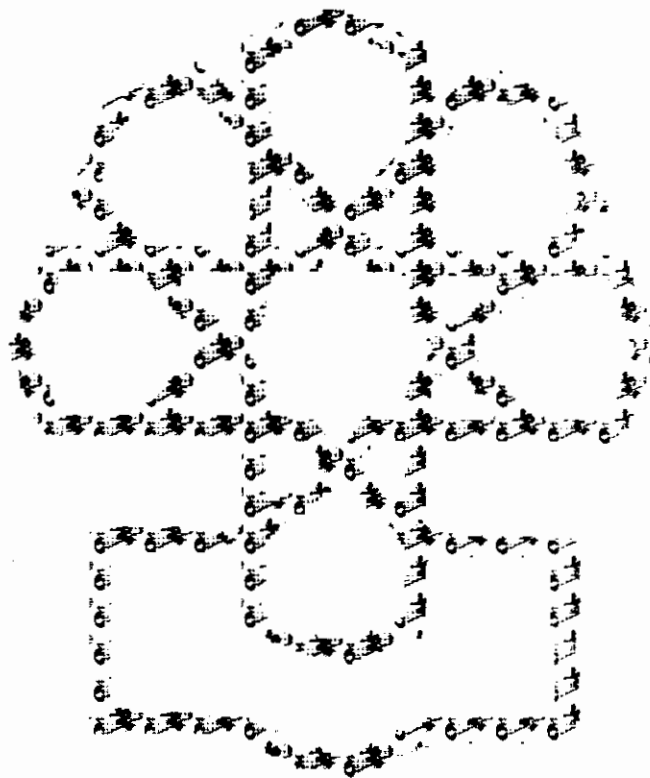

فصلی کوتاه درباره توسعه مخابرات

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

معاونت پژوهشی
اردیبهشت ۱۳۷۸

کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع رسانی مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع رسانی مجلس شورای اسلامی
شماره: ۱۱۵۰۷
تاریخ: ۷۸/۵/۲۳

کد گزارش: ۳۷۰۴۵۲۶

بشر از اولین روزهای پیدایش در کره خاکی همواره سعی نموده است که راهی برای ارتباط با هممنوعان خویش بیابد. علی‌الاصول اولین وسیله ارتباطی انسان استفاده از صوت و صدا بود. بعدها استفاده از طبل برای ارتباط علی‌الخصوص از راه دور مرسوم گردید. با کشف آتش، استفاده از دود و روشنایی در این زمینه رایج گشت با گذشت زمان، استفاده از خط و نوشتار و بعدها صنعت چاپ و پس از پیشرفت صنعت چاپ، کتاب و روزنامه و سپس اختراع تلگراف که در نوع خود یک تحول و دگرگونی عظیم بود و سپس در یک جهش تکنولوژیک، تلفن اختراع گردید و سپس رادیو و تلویزیون و در آخر رایانه و ماهواره و تمامی این پیشرفت‌ها و تغییر و تحول‌ها در راستای نیاز انسان به ارتباط انجام پذیرفته است. نیازی که از اجتماعی بودن انسان سرچشمه می‌گیرد. بشر قرن بیستم با ایجاد و مهار تکنولوژی ارتباطی به مفاهیم تازه‌تری از ارتباطات دست یافت. امروزه دنیای ارتباطات، شاهد ظهور رسانه‌های چند سویه است و در آغاز قرن بیست و یکم اصلی‌ترین مسائل ارتباطات چند سویه بودن و سریع بودن آن است.

گزارش زیر نگاهی به بعضی از مسائل در ارتباط با مخابرات و اطلاع‌رسانی دارد.

بحث اول- رایانه و عصر نوین ارتباطات

بسیاری از اندیشمندان معتقدند که یکی از ویژگی‌های زندگی کنونی بشر گستردگی جوامع است و مبادله اخبار و اطلاعات به عنوان یک اصل مهم و حیاتی که روابط مختلف انسان‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. با اختراع رایانه و به خدمت در آمدن تکنولوژی آن در راستای گسترش اطلاع‌رسانی دوره نوینی از ارتباطات مخابراتی ظهور کرد. استفاده از تکنولوژی ماهواره نیز بر سرعت این ارتباط افزود و در مجموع باعث گردید که امروزه در آخرین سال‌های قرن بیستم شاهد ظهور عصر دیگری از اطلاع‌رسانی و ارتباطات باشیم. شبکه جهانی «اینترنت» و امکان استفاده تمامی کشورها و افراد از آن زمینه را برای ارتباط سریع و آسان انسان‌ها در تمامی نقاط کره ارض فراهم نموده است. استفاده از سیستم پست الکترونیکی، زمان لازم برای ارتباطات پستی را به کمتر از دقیقه رسانیده است. تلفن‌های ماهواره‌ای و تلفن‌های ویدئویی که هم‌زمان صوت و تصویر مخاطب بر روی صفحه تلفن مشاهده می‌گردد نیز امکان ارتباط را دو چندان نموده است.

موضوع دیگری که امروزه مطرح شده است شبکه‌های «مولتی مدیا» یا چند منظوره می‌باشد. این شبکه با قدرت نرم‌افزاری بسیار بالا روی شبکه‌های موجود دیجیتال قابل ارائه است. در این شبکه‌ها با استفاده از تکنولوژی جدید همگام با انتقال صوت تصویر و داده‌ها نیز حمل می‌شوند و امکان کنترل و اظهار نظر از راه دور را فراهم می‌آورد. در این شبکه‌ها هر شخص می‌تواند با ارتباط به شبکه تلفنی برنامه‌های تلویزیونی

مورد نظر خود را در هر لحظه انتخاب کند، یا از راه دور و در منزل خویش کلاس درسی را اداره نماید یا بدون حضور در جلسه در کنفرانسی شرکت نماید و حتی در آنجا سخنرانی کند یا یک پزشک هدایت عمل جراحی را از راه دور به عهده بگیرد و از احوال مریض خویش در بیمارستان اطلاع پیدا نموده و او را ویزیت نماید و...

اهمیت پیشرفت تکنولوژیکی که در اثر ظهور «رایانه» به وقوع پیوست هنگامی بیشتر مشخص خواهد شد که متوجه باشیم در اثر به خدمت گرفتن این تکنولوژی، علاوه بر کمیت اطلاع رسانی که به شدت دچار تحول گردیده، کیفیت آن نیز در حال تغییر و دگرگونی می باشد. ظهور رایانه باعث گردید که جریان اطلاع رسانی جهانی که تا قبل از این در اختیار و حاکمیت علی الاطلاق سرویس ها و آژانس های خبری بزرگ جهان بود از این نوع انحصار خارج شود و زمینه های ارتباط دو سویه و چند سویه و کنترل و مهار و تغییر در فرایند اطلاع رسانی جهانی نیز تا حدودی فراهم آید.

با استفاده از شبکه جهانی اینترنت و سرویس پست الکترونیکی یا E-Mail امروزه این امکان فراهم گردیده که حتی افراد نیز بتوانند در جریان اطلاع رسانی جهانی شرکت داشته باشند و به نحوی حرف های خودشان و احیاناً واقعیت اخبار و اطلاع رسانی را به دور از تحریف های موجود و ممکن را به گوش جهانیان برسانند. یعنی جریان اطلاع رسانی از حالت یک سویه بودن خارج و کم کم تبدیل به جریانی دو سویه یا چند سویه می شود.

از دیگر فواید و آثار مثبت این دوره، امکان تبادل نظر فوری با هر کس در هر نقطه از جهان می باشد. با استفاده از امکانات رایانه ای هر کس می تواند در هر لحظه از آخرین پیشرفت های علمی، نتایج سمینارها، کنفرانس ها و پایان نامه ها و مطالب جدید در هر رشته از علوم و فنون مطلع گردد و آنها را رویت و در بسیاری از مواقع نیز دریافت نماید. در کلاس های درس شرکت نماید و در دانشگاه ها ثبت نام نموده جزوات و مطالب آموزشی را دریافت کند و حتی امتحان داده و مدرک بگیرد.

در کشورمان نیز پس از این که دانشگاه ها قادر به استفاده از شبکه اینترنت شده اند، تحولی در زمینه استفاده دانشجویان و اساتید در ارتباط با پایان نامه ها و همچنین به روز شدن در مسائل و مطالب علمی به وقوع پیوسته است. در نتیجه کیفیت پایان نامه ها تا حدود ۱۰۰ درصد بهبود یافته و سرعت تهیه مطالب به شدت افزایش یافته است.

البته صرف نظر از تمامی فواید و خدماتی که این عصر و این تکنولوژی دارد و می تواند داشته باشد متأسفانه این پدیده با آلودگی اطلاعات نیز همراه است. با توجه به این که فن آوری پیشرفته ارتباطات امروزه در دست امپراتوری های عظیم خبری می باشد بیشترین زمینه برای کار فرهنگی یا به عبارت بهتر «تهاجم فرهنگی» علیه فرهنگ ملل فراهم آمده است. جریان اطلاع رسانی جهانی می تواند به نوعی از «خودبیگانگی» و «بیگانگی فرهنگی» منجر شود که در سایه آن نسل جوان و تحصیل کرده کشورها و ملل مختلف جذب فرایند اطلاع رسانی جهانی شده و از فرهنگ خود به طور کلی جدا و منفک شوند. لازم به ذکر است که آلودگی های اطلاعاتی صرفاً در عرصه مسائل اخلاقی نیست. طبق یک برآورد تعداد سایت های ضد اخلاقی و مسئله دار نسبت به کل جریان اطلاع رسانی حتی کمتر از ۱ درصد می باشد. مشکل اصلی در حوزه علوم انسانی نظیر سیاست، اقتصاد و علوم اجتماعی و... است.

از مخرب ترین آثار این فرایند «جنگ روانی» رسانه ها بر علیه کشورها و ملت هاست. در این نبرد با

استفاده از آخرین تکنولوژی اطلاع‌رسانی و با استفاده از تکنیک «تشدید» یا «رزونانس» سعی می‌شود که مطالب واقعی و خلاف واقع به طور مخلوط و به نحوی که امکان تجزیه و تحلیل آن برای عموم مردم فراهم نباشد در بالاترین حجم ممکن در اختیار افراد قرار گیرد و بدین ترتیب نسبت به القای طرز تفکری خاص و مطلب مورد نظر خویش مبادرت می‌ورزند.

نمونه عینی آن، مسائلی است که الان در کشور ما به وقوع می‌پیوندد. امپریالیسم خبیری و جریان اطلاع‌رسانی جهانی و حتی متأسفانه تا حدودی برخی مطبوعات داخلی نیز سعی می‌نمایند به شدت این مسئله را القا نمایند که تاکنون در جمهوری اسلامی «آزادی» وجود نداشته است و حقوق مردم به طور جدی از آنها سلب شده و مردم توسط نظام جمهوری اسلامی «استثمار» گردیده‌اند. سعی آنها بر این است که نشان دهند مردم ما خوشبخت نیستند جوانان امکان زیستن آزادانه ندارند و مثلاً این که اختلاط دختر و پسر از نوع مورد نظر غرب میسر نیست و... در همین حال همین جریان اطلاع‌رسانی بین‌المللی و ایادی داخلی آنها نسبت به نقض حقوق اولیه انسان‌ها در الجزایر، ترکیه، فلسطین اشغالی، لبنان و... سکوت اختیار کرده‌اند.

مشاهده نمودید که در ترکیه یک نماینده پارلمان که نماینده مردم استانبول در مجلس ترکیه بود را به خاطر استفاده از حجاب نه تنها از پارلمان اخراج کردند بلکه در شدیدترین برخوردها و حتی می‌توان اظهار نمود در برخوردی بسیار شتابزده که حتی ظاهر سازی را هم رعایت ننمودند تابعیت او را سلب نمودند و جالب‌تر این که رئیس جمهور و نخست‌وزیر و هیئت دولت و رئیس ستاد ارتش و دادستانی کل و... همگی با هم به میدان آمدند تا این حرکت را در نطفه خفه نمایند و ریشه اسلام‌خواهی را خشک کنند. این حرکت یا اصلاً مورد نکوهش قرار نمی‌گیرد یا به انتقادی ضعیف و خشک و خالی بسنده می‌شود. سازمان‌های دیده‌بان حقوق بشر سکوت می‌کنند. سازمان ملل متحد گوش و چشم خویش را از دست می‌دهد و نماینده حقوق بشر و عضو بین‌الملل هم اصلاً ندیده‌اند و نشنیده‌اند که حقوق اولیه یک انسان سلب شد و حتی حق تابعیت وی نیز گرفته شد و جالب این که حتی فرصت محاکمه عادلانه نیز در اختیار وی قرار نگرفت و اینگونه جریان اطلاع‌رسانی اذهان ملت‌ها و افراد را از این مسئله به مسئله دیگری سوق می‌دهند و با سکوت در قبال آن، موضوع را به مرور ایام و گذشت زمان به دست فراموشی می‌سپارند.

این موضوع و امثال این جریان ما را به این سمت و سو هدایت می‌نماید و این واقعیت را به اثبات می‌رساند که کشورهای جهان سوم و غیرمتعهدها یا حداقل کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی باید به فکر تأسیس یک شبکه اطلاع‌رسانی مشترک باشند. علی‌الخصوص کشورهای مسلمان که باید بسیار هوشیار باشند چون دیدیم که در این اواخر صهیونیست‌ها شروع به القای شبهات در ارتباط با قرآن نموده‌اند و با دستکاری و جعل در آیات دست به کار ساختن آیات جدید شیطانی شده‌اند که باید جهان اسلام به نحوی خود را آماده مبارزه با این‌گونه پدیده‌ها نماید.

بحث دوم - شبکه اطلاع‌رسانی جهان اسلام

چنانکه پیشتر ذکر شد قرن بیست و یکم، قرن غلبه فرهنگ ارتباطات و شناخت اطلاعات به عنوان تنها منبع قدرت و بقا خواهد بود. در آستانه شروع این قرن توسعه، ترقی و اطلاعات به صورت واژه‌های مترادف درآمده‌اند.

جوامعی که از لحاظ اطلاعات غنی‌اند پیشرفت می‌کنند و جوامعی که دچار فقر اطلاعاتی‌اند به سختی در سطح نازل به حیات خود ادامه می‌دهند. این روند در حال تبدیل به گونه‌ی جدیدی از سلطه (که همان سلطه اطلاعاتی است) می‌باشد و تراژدی بزرگ «مستعمره‌های اطلاعاتی» به دلیل فقدان آگاهی از اهمیت اطلاعات در کشورها رخ می‌نماید و مستعمره‌ها تسلیم اطلاعات نامناسبی می‌گردند که از سوی قدرت‌های اطلاعاتی دخیل عرضه می‌گردد.

در این بین به نظر می‌رسد مقابله و مقاومت در مقابل این سلطه از عهده یک کشور به تنهایی خارج است و کشورهای در حال توسعه باید به صورت گروهی و بنا به علایق و مشترکات گردهم جمع شوند و شروع به برنامه‌ریزی برای مقابله با این سلطه با توجه به مجموع توانایی‌های خود نمایند.

در این میان به نظر می‌رسد چون یکی از مهم‌ترین اهداف امپریالیسم خبری و جریان به ظاهر آزاد اطلاع‌رسانی جهانی تضعیف اسلام و مبانی اسلامی و بی‌تفاوت نمودن مردم کشورهای مسلمان نسبت به دین و مذهب می‌باشد. امت اسلامی در لبه تیز این تهاجم قرار دارند و باید هر چه زودتر فکری بنمایند. چنانکه گفتیم هجمه اعتقادی بر علیه اسلام و مسلمین به جایی رسیده است که اخیراً دست به تحریف آیات قرآنی زده‌اند و سوره‌ها و آیاتی حاوی مضامین کفرآمیز و شیطنی جعل نموده و از طریق شبکه جهانی اینترنت شروع به نشر و تبلیغ و توزیع آن نموده‌اند.

در این میان به نظر می‌رسد که طرح تشکیل پایگاه بین‌المللی منابع اسلامی، به عنوان پایگاهی منسجم که کلیه «افراد»، «مؤسسات» و «طرح‌ها» را در بر می‌گیرد و طرح آن نیز خوشبختانه سال گذشته ارائه گردید نقطه خوبی برای شروع است.

همکاری و تبادل اطلاعات در جهت «افزایش توانایی در ایفای وظایف اساسی کشورهای مسلمان می‌تواند باعث تشکیل یک جبهه واحد اطلاع‌رسانی با هدف واحد و مشخص که دفاع از ارکان دینی و مذهبی جوامع اسلامی و فراهم آوردن زمینه‌های تبلیغ اسلام و نشر و بسط فرهنگ و معارف اسلامی و جواب‌گویی به شبهات مربوطه و رفع ابهام‌ها از چهره دین و مذهب و به روز نمودن شیوه‌های تبلیغ دین و مذهب شود.

جهان اسلام باید متوجه پیشرفت‌های حاصل شده در عرصه اطلاعات جهانی باشد و به دقت استراتژی همکاری اسلامی را طرح نموده و بنا کند.

البته در این زمینه گام‌هایی برداشته شده است ولی تا حصول به مقصد راه درازی در پیش است. در این راستا وظیفه ما از سایر کشورها دشوارتر خواهد بود. به ویژه الان که طرح «گفتگوی تمدن‌ها» توسط ریاست محترم جمهوری مطرح و به تصویب سازمان ملل متحد نیز رسیده است و سال ۲۰۰۱ را نیز به عنوان سال «گفتگوی تمدن‌ها» نام‌گذاری کرده‌اند ما شدیداً به ابزار و ادواتی نیازمندیم که بتوانیم در این گفتگو و دیالوگ حرف‌هایمان را که همان پیام‌های فرهنگ و تمدن غنی اسلامی است به وضوح و قوی مطرح نماییم.

به نظر می‌رسد که از اساسی‌ترین راه‌های این گفتگو ایجاد شبکه‌های اطلاع‌رسانی خواهد بود که بتواند حرف‌های تمدن اسلامی را به دور از شبهات، خرافات و تحریفات و به دور از هرگونه افراط یا تفریط مطرح نماید و البته این وظیفه تنها به عهده کشور ما نیست بلکه وظیفه تمامی کشورهای اسلامی است و این وظیفه محقق نخواهد شد مگر این‌که از کلیه امکانات کشورهای اسلامی اعم از شبکه‌های اطلاع‌رسانی محلی و ملی و علمی و فرهنگی این کشورها استفاده شود.

ساده‌اندیشی خواهد بود اگر در فرایند گفتگوی تمدن‌ها جایگاه و نقشی برای گفتگو از طریق شبکه‌های اطلاع‌رسانی در نظر نگیریم و از همین الان به آن نیندیشیم.

در این راستا، وظیفه اصلی فراهم‌آوری زمینه‌های این مهم بر عهده وزارت پست و تلفن و تلگراف خواهد بود که از طریق بسط و گسترش شبکه‌های ملی نیازهای فنی و سخت‌افزاری این کار را فراهم آورد. بدیهی است تمامی صاحب‌نظران اسلامی حوزه و دانشگاه و مؤسسات فرهنگی و مراکز پژوهشی در جهت حمایت علمی و فراهم آوردن مواد اولیه و مباحث و مطالب مورد نیاز برای این مبحث مهم باشد. همچنین بر عهده وزارت پست است که در چارچوب برنامه‌های دولت جمهوری اسلامی مبادرت به برقراری تماس با کشورهای اسلامی در زمینه بسط و گسترش همکاری‌های اطلاع‌رسانی نماید تا از این طریق بتواند زمینه‌های مناسب را جهت آمادگی هر چه بیشتر کشور برای «گفتگوی تمدن‌ها» فراهم آورد. مجلس شورای اسلامی نیز با ابزارهای در دست که وضع قوانین مناسب و همچنین تصویب بودجه لازم برای این مهم که امسال نیز قسمتی از بودجه مورد نیاز برای طرح گفتگوی تمدن‌ها تصویب شد و همچنین استفاده از امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مرکز پژوهش‌های مجلس آمادگی لازم را برای این امر مهم دارد.

بحث سوم - مخابرات در آینه آمار

بر طبق آخرین آمار ارائه شده وضعیت تلفن‌های کشور به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- در حال حاضر هفت میلیون و ۴۰۰ هزار تلفن در سطح کشور دایر است. از این تعداد یک میلیون و ۳۶۰ هزار شماره (۱۸/۴ درصد) در طی ۲۰ ماه گذشته واگذار شده است.
- ۲- تعداد خطوط ارتباطی بین شهر ۶۵ هزار و تعداد خطوط ارتباطی بین‌المللی را هفت هزار و ۹۶۰ خط می‌باشد.
- ۳- در حال حاضر تعداد ۸۵۱ هزار تلفن همگانی شهری و ۹ هزار تلفن همگانی بین شهری در سطح کشور در دسترس مردم قرار داد.
- ۴- تعداد روستاهای استفاده‌کننده از تلفن ۱۸۲۰۰ روستا می‌باشند. این روستاها همگی بیش از ۳ هزار نفر جمعیت دارند.
- ۵- تعداد تلفن‌های سیار واگذار شده بالغ بر ۳۹۰ هزار تلفن می‌باشد که از این تعداد ۲۶۳ هزار شماره (۶۷ درصد) در طی ۲۰ ماهه اخیر واگذار شده است.
- ۶- علاوه بر ۱۲۰ شهر دارای ارتباط تلفنی سیار، تعداد زیادی از جاده‌های بین شهری کشور نیز تحت پوشش ارتباط تلفن سیار قرار گرفته‌اند.

برنامه‌های توسعه

برنامه‌های بسط و توسعه شبکه مخابرات در آینده به شرح زیر است:

- ۱- تا پایان امسال دو هزار روستای جدید از خدمات شرکت مخابرات بهره‌مند خواهند شد. بدین ترتیب تعداد روستاهای دارای تلفن تا پایان امسال به ۲۰ هزار روستا می‌رسد. شایان ذکر است که تعداد روستاهای استفاده‌کننده از تلفن در بدو پیروزی انقلاب فقط ۳۱۲ روستا بوده است.

- ۲- تا پایان امسال شبکه اصلی بین شهری با سرعت ۶۴ کیلو بایت در ثانیه در بسیاری از مراکز استان‌ها راه‌اندازی می‌شود که این رقم بالاترین سرعت در این مقیاس است.
- ۳- تا پایان امسال ۹۰۰ هزار تلفن شهری دیگر در سطح کشور به مردم واگذار می‌شود.
- ۴- امسال همچنین قسمتی از تعهدات تلفن سیار انجام خواهد شد و در سه فاز تلفن‌های همراه ثبت نام شده از قبل به مردم واگذار خواهد شد.

بحث چهارم- نکاتی در ارتباط با گذشته و حال مخابرات*

در ذیل بعضی از نکاتی که در ارتباط با مسائل و مشکلات و سیاست‌های وزارت پست و تلگراف و تلفن در گذشته و حال مطرح است ارائه خواهد شد:

- ۱- سیستم‌های زیادی در زمان قبل خریداری و نصب شده که فقط مقدار کمی از آنها استفاده شده است. از این بابت مقداری بدهی بر عهده مخابرات مانده است که در حال تأدیه شدن است.
- ۲- نکته بسیار مهمی که وجود دارد و قابل تأمل است خروج متخصصان و تحصیلکرده‌های رشته مخابرات از کشور و اشتغال بسیاری از آنها در کشور کانادا است. این مسئله از دو دیدگاه قابل بررسی است. دیدگاه اول مسئله فرار مغزها و خروج متخصصان از کشور است که به هر حال یک مسئله مهم در بستر محیط سیاسی - علمی و فرهنگی کشور می‌باشد و باید به حال آن چاره‌ای اندیشید.
- دیدگاه دوم این که متخصصان مخابرات بنا به نوع کارشان افرادی هستند که در اثر اشتغال آنها، تعدادی شغل جانبی نیز ایجاد می‌شود. این موضوع وقتی بیشتر حایز اهمیت خواهد بود که نگاهی به وضعیت اشتغال و نیاز شدیدی که در این شرایط رکود اقتصادی به ایجاد شغل جدید به ویژه برای نسل جوان بیاندازیم.
- به هر تقدیر این موضوع باید در دست بحث و بررسی شورای عالی انقلاب فرهنگی، هیئت دولت و سایر مراکز ذی ربط قرار بگیرد و چاره‌ای برای آن اندیشیده شود.
- ۳- در خریدهای خارجی صرف انتخاب درست سیستم‌ها و تجهیزات کارگشا نیست. چرا که بعضاً خرید خوب است ولی نحوه تحویل‌گیری مناسب نیست. در این زمینه می‌باید اهتمام لازم مصرف‌گردد و افرادی که وظیفه تحویل گرفتن سیستم‌ها و اقلام خریداری شده را به عهده دارند از آموزش کافی برخوردار گردند.
- ۴- به منظور فراهم نمودن امکان فعالیت و رشد صنایع داخلی، بهتر است شرکت مخابرات خریدهای داخلی را بر اساس برنامه خاصی انجام دهد که امکان زمانبندی برای تحویل کالا به صنایع داخلی داده شود و شرکت داخلی بداند که مثلاً در هر ماه چند دستگاه را باید تحویل دهد.

* ارائه این نکات صرفاً جهت استحضار ریاست محترم مجلس شورای اسلامی می‌باشد.